

coneguda vora de «Can Marc de Sa Fibla», 1963.

Fiblada 'sentiment de punxada' [fi S. XVIII]: B. de Maldà («amb les *fiblades* d'algunes notícies i altres espècies que hom ou, que no li agraden gens» <les notícies de la revolució francesa, etc.>, *Coll. B. V.*, 178); «he recorregut bastant los Pirineus, y en totes les barraques de pastor he trobat les mateixes pusses, pusses petites y vermellenques, que clavan una *fiblada* insoportable», Bosch de la Tri. (*Recorts d'un Exc.*, 135); «sentí escoure en son cos la *fiblada* del remordiment, pensant que anava a cometre una injustícia», Noller (*Vilaniu*, 346). *Fiblador*: «ulls encisadors, de caliu cremant y mirada *fibladora*», EmVilanova (*Plo. y Rient*, 201.6f.); «havent reparat un jaç de palla de blat de moro, tot rumiant --- les intencions d'En Savalls, en la confusa ideació entremesa de *fibladors* quimeres, que són com la trama, sense l'ordit, dels somnis, el nostre Bajalta s'hi adormí com un soc», Coromines (*Silèni*, xvi, p. 204). *Fibladura*. *Fiblat*. *Fible* (no és pron. oriental de *fibla*, com pretén *AlcM*, car és masculí, sinó un postverbal masculí diferent d'aquell); duplicat d'aquest mot (si bé amb transposició de la l) és el mot *flip* de les *VidesR* que he citat supra. *Fiblejar*. *Fiblet*; *fibleta*.

Fibló [S. XIV]: «Sèneca --- encara dix: --- Les abey. les són poques de lur persona, però lur Rey no ha *fiblon*» en la traducció catalana trescentista del *Breviari d'Amor* (diccionari Balari); «el segle és axí com serp, que és blana de tast e auciu ab lo *fibló*», Jafuda (ibid.); també en el *Curial*, en Ausiàs, etc.; «lo pic o *fibló*: aculeus», OPou (*ThPu.*, 1575). També a Eiv. (PzCabr. «aguijón») i Men. (Camps Merc., *Folkl.* 1, 72; el de la vespa i l'abella): mot derivat de *fiblar* per imitació de la terminació del sinònim *agulló*, que degué ser més antic, perquè aquest és la denominació comuna a quasi totes les llengües romàniques, i es formà més naturalment des d'ACULEONE=llatí clàssic ACULEUS; però un cop format semblava en català derivat d'*agulla* (ACUCULA) i d'*agullar*, *agullada*, d'on la formació paral·lelística *fibló*. Fins avui *fibló* (pron. *fibbló*), segueix essent el terme popular a quasi tot el domini lingüístic, sense l'excepció del cat. occid. pirinenc (com dóna entenen *AlcM*): car a tots els pobles de Cardós i Vall Ferrera vaig recollir també lo *fibbló* com a nom del de l'abella, i la serp i fins, translació, el 'verí de les bèsties' (Farrera, 1933). En canvi en el Baix Maestrat vaig notar que en deien lo *piuló* (Canet lo Roig, 1961), forma potser mossàrab i resultant d'ultracorrecció del canvi fonètic aràbic *p > f*.

Secundàriament prengué (per comparació de forma) el sentit de 'mànega marina, tromba', d'on després 'huracà, cop de vent', etc.; des d'Eiximenis: «recomovents la terra per vents, tribulant la terra, per trons, lamps, aygues, *fiblons*, pedres, calabruçons e altres feredats moltes» (*L. dels Angels* IV, cap. 45); «12-VII-1500, en Dietari apar que vingué nova com --- Papa Alexandre era ferit de lamp --- y a 15 vingué nova que --- no era mort, mes que era nafrat de uns sostres qui eran cayguts per *fibló* de vent», *Rubr.* de Bruni-

quer (vol. v, p. 338); «en lo Empurdà se mogué un gran *fibló* de vent --- arrencà en una possessió una morera de sòl a rel, y deixant-li les rels y rames verdes --- arrencà de rel ---», a. 1609 (Jer. Pujades, *Dietari* II, 72).

Avui és cosa i paraula coneguda sobretot a les Illes. Ho deien com a malnom d'un personatge malèfic, cosa que Ll. Vilallonga comenta citant una glosa: «Plorau i cridau veinades / que vos arriba el *Fibló* / plorau llàgrimes salades / --- les gloses li atribueixen més calamitats de les que cometé i --- algunes d'elles no alludeixen a don Toni sinó a un verader *fibló* que a principis del S. XVIII destruí la vila» (*Bearn* VI, 175); 'cop de vent', Lluçmajor (*BDLC* XIII, 38); d'on en alguns llocs 'inundació o aiguat', car a Sta. Maria del Camí en preguntar-los per què en diuen «Son Llaüt» d'una possessió d'allí (allunyada de la mar) em contestaren «per un *fibbló* que va fer i s'hi van haver d'embarcar els de Son Llaüt» (!, 1964). A Menorca «es meteor tempestuós que els castells anomenen tromba marina, i *màniga marina* els catalans: a Menorca són freqüents els *fiblons*, i sempre fan maig», Camps Merc. (*Folkl. Men.* I, 72); eiv. «tromba» (Pz-Cabr.). *Afiblonat*.

Fiblor o *fibló* substantiu femení (< **fiblaó*, <-ATIONE?) 'coïssor': «a la fi la *fiblor* dels desenganyans se soporta ab l'esperit tranquil», «l'abrigava o desabrigava mil vegades segons la *fiblor* del sol», propi només de Noller (*La Pap.*, 126; *Pilar Prim*, 53).

Afiblar en el sentit de 'cordar una peça de vestir' (*DFa.*) i ja [Belv., i Lab., que el dóna per «cordar lo vestit ab gafets o botons, *abrochar*» com a antiquat en l'inf., però no en *afiblat*] encara que *AlcM* no n'hagi trobat dades, és excessiu de dubtar que hagi existit, cosa evident, puix, que des d'ací prové el mot en el sentit de 'fiblar una sèquia' (*AlcM*) i d'ací deriva òbviament *afibllall*; és mot comú amb oc. ant. *afiblar* i fr. ant. *afibler* «revètir (un manteau, un chapeau) i cast. ant. *afiblar* «ceñir, vestir» (Berceo, *SDom.*, 156), d'on fr. *affublé* 'revestit'. *Afibllall* [documentació dels Ss. XIII i XIV, *AlcM*]: «que neguna dona no gaus portar en manteyl *afibllals* d'aur ni d'argent, ni taixelns ni cadenes, d'aur ni encara d'argent, qui pesen oltre 12 onses», doc. ross. de 1306 (*RLR* VII, 54).

D'ací també la forma amb afèresi *fibllall* [1356, 1424, *AlcM*] i la forma dissimilada *fiball* [ant. Belv., Lab. 1839], d'on potser *DFa.*; *fibllaill* i *afibllaill* (grafies immediates) en la cita que dels Ajustaments del S. xv dóna el *DBal. Refiblar*.

Fibula [Lab. 1839], cultisme, del ll. *fibula*; *infibular*, *infibulació*.

Fivella, S. XIV 'fibula, sivella' amb dades d'un ban barceloní de c. 1360 i d'un altre text medieval no datat, en *DBal.* (s. v. *fibella* i *fivella*) i de 1413 i 1458, *AlcM*. *Fiveller* cogn., pròpiament 'el qui fa fivelles': del ll. vg. *FIBELLA* dim. de *FIBULA*. D'aquest, per via popular, semblen sortir *fiula* 'pedra per obturar una fibla o braçal' (Torrent de Cinca); i d'ací potser *fiular-se* 'engolir-se' (Bosch de la Tr.). Cf. *SIVELLA*.